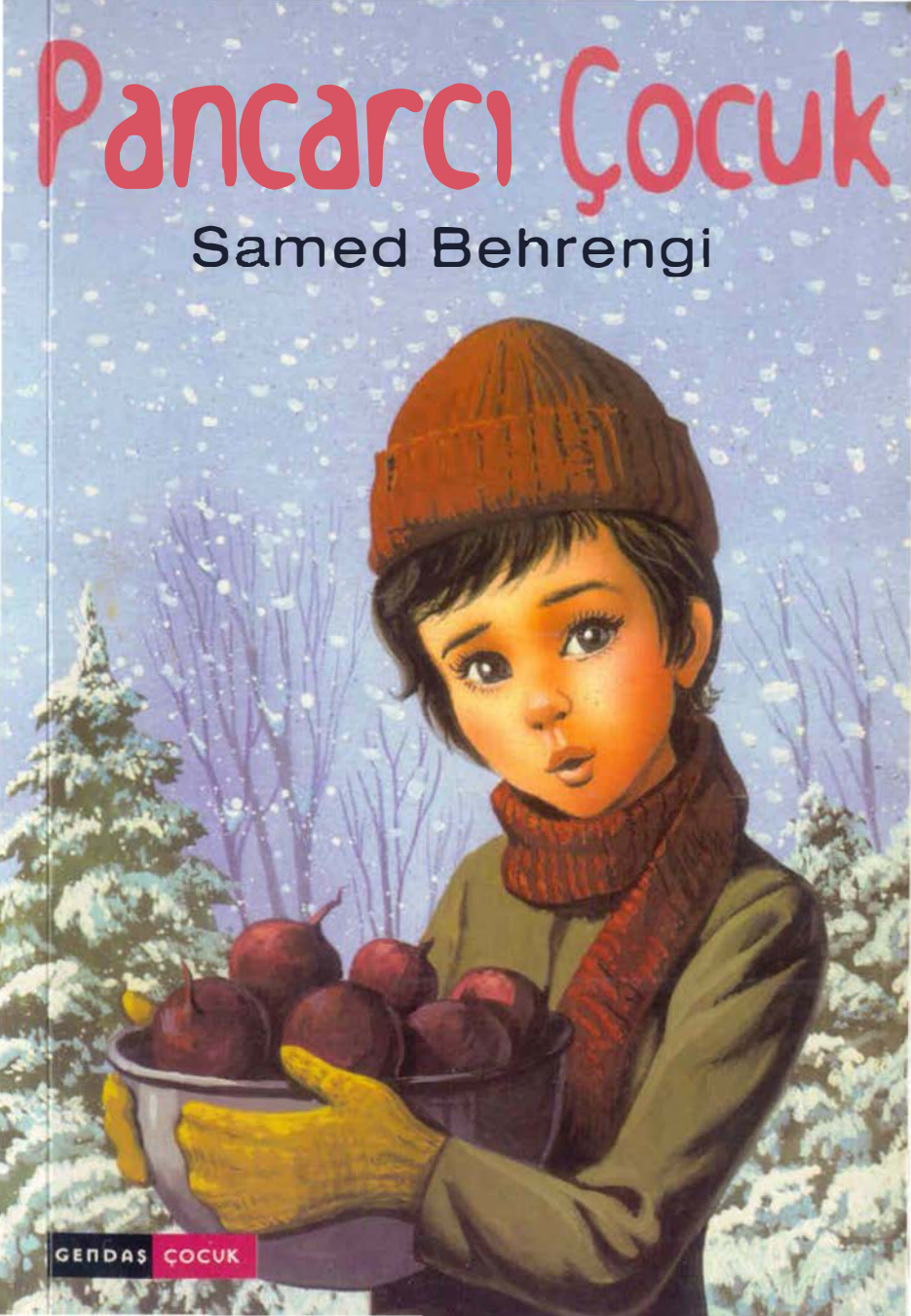
Pancarcı Çocuk

Samed Behrengi

GENDAŞ ÇOCUK

Samed Behrengi

Pancarcı Çocuk

GENDAŞ ÇOCUK

Samed Behrengi Dizisi

Pancarcı Çocuk

© GENDAŞ A.Ş., İstanbul 2001

ISBN 975-308-159-6

Kapak Resmi:
Yaşar Zeynalov

İç Resimler:
Hamid Mirghanbari

Kapak, İç Baskı ve Cilt
Kaya Matbaacılık (0212-656 62 20)

GENDAŞ A.Ş.
Çatalçeşme Sk. No: 19 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: (0212) 512 33 86 - 512 94 67 (Pbx) Faks: 520 82 12

Samed Behrengi

PANCARCI ÇOCUK

GENDAŞ ÇOCUK

Samed **BEHRENGİ** Üzerine

1939 yılında İran Azerbaycan'ı Tebriz kentinde yoksul bir işçi ailesinde doğdu Samed Behrengi. Tebriz'de öğretmen okulunu bitirdi. Tüm Azerbaycan'ın kırsal alanını adım adım dolaştı. Köylerinde öğretmenlik yaparken halkının sorunlarını inceledi.

İran'ın karanlık saltanat döneminin baskısı altında devrimci savaşımı toplumsal içerikli yapıtlarıyla sürdürdü.

İki yüzyılı aşkın bir süreden beri kültürel ve sosyo-ekonomik sömürü tutsağı bulunan Azeri insanının dil özgürlüğü umudunu işledi. Bu dili çok güzel kullanabildiği halde geniş bir topluma seslenebilmek için Farsça yazdı. Titiz bir sorumluluk altında, ve kendisine yol gösteren diyalektik yöntemini unutmadan...

Sonra hiç beklenmedik bir anda Aras Çayı'nda ölü bulundu. Onu bilenler öldürülmüş olduğunu kabul ederler. Mezarı Tebriz'dedir. Taşında 31 Ağustos 1968 yazar...

İÇİNDEKİLER

PANCARCI ÇOÇUK.....7
DUVARDA İKİ KEDİ.....28
KAR TANESİNİN SERÜVENİ.....38
NİNE VE SARI CİVCİVİ.....47

PANCARCI ÇOÇUK

Yıllar önce bir köyde öğretmendim. Okul tek odalı bir yapıydı ve bir tek penceresi vardı. Köyün kıyısındaydı.

Otuz iki öğrencim vardı. On beşi birinci sınıfta, sekizi ikide, altısı üçte, üçü de dörtte okuyorlardı.

Köye güz sonu atanmıştım. Çocuklar, bir süre öğretmensiz kaldıklarından beni görünce sevindiler.

Ama sınıfı toplamam beş gün sürdü. Kimini halı atölyesinden, kimini otlaklardan ve kimini şurda burda başıboş gezerken bulup getirdim okula.

Hacı Guli Ferşbaf'ın halı tezgâhlarında çoğunlukla çocuklar çalışırdı.

Kentten gelmeydi Hacı Guli. İşleri tıkırındaydı. Kent işçisi dört tümenden (*) daha ucuza çalışmıyordu. Hem onlara peşin para ödemek zorundaydı. Oysa burada çoçuklara en fazla yirmi beş-otuz kıran verdi mi sesleri çıkmıyordu.

Köye gelişimin onuncu günü dolmadan, kar yağdı. Yerler dondu. Kapı ve pencere aralıklarını kâğıtla tıkadık.

Bir gün dört ve üçüncü sınıf öğrencilerine yazı yazdırıyordum. Bir ve ikiler dışardaydılar. Güneşli bir gündü. Karlar yumuşamıştı. Pencereden çocukları görüyordum. Etrafını çevirdikleri bir sokak köpeğini kartopuna tutmuşlardı. Yazın taşa tutulan köpeklere kışın da kar topu atılır.

Bir ara kapının ardından ince bir ses geldi kulağıma:

"Pancarlarım sıcak sıcak, pancarlarım tatlı tatlı... Yok mu pancar isteyen?"

Sınıf başkanına, "Meş Kâzım, bu da kim?" diye sordum.

(*) Para birimi. On kıran'a eşittir.

Meş Kâzım: "Yabancı değil, öğretmenim," dedi."Bu bizim Tanrıverdi, öğretmenim.

Kışın pancar satar. İsterseniz içeri alalım."

Kapıyı açtım ve Tanrıverdi'yi pancar tezgâhıyla birlikte içeri aldım.

Yüzünü eski bir atkıyla sarmıştı. Bir ayağında lastik galoş, öbüründe ayakkabı vardı. Ceketi dizlerine kadar sarkmış, kolları yeninin içinde kaybolmuştu. Burnunun ucu soğuktan kızarmıştı. On iki yaşlarında gözüküyordu.

Selam verdi. Tezgâhını yere koydu ve:

"Ellerimi ısıtabilir miyim beyefendi," dedi.

Çocuklar onu sobanın yanma götürdüler. Ben de sandalyemi uzattım. Ama oturmadı.

"Sağolun," dedi. "Şöyle bir köşeye sinsem yeter."

Dışardaki çocuklar da Tanrıverdi'nin sesine koşup geldiler. Gürültü koptu. Oturttum yerlerine hepsini.

Tanrıverdi ısınınca:

"Pancar ister miydiniz beyefendi?" dedi.

Yanıtımı beklemeden tezgâhına doğru gitti. Örtüyü bir kenara itti. Pişmiş pancardan hoş bir koku dağıldı. Kemik saplı bir bıçak duruyordu pancarların üzerinde. Bir pancar seçti ve:

"Siz kendiniz soysanız daha iyi olur beyefendi," dedi. "Ellerimiz kirli... Ne de olsa köylüyüz biz.. Kent görmedik. Yolunu yordamını bilmeyiz belki..."

Görmüş geçirmiş yaşlı adamlar gibi konuşuyordu. Pancarı avucumda sıktım. Kirli kabuğu sıyrıldı. Gözalıcı, şarap renkli pancarı ısırdım. Tatlıydı.

Nevruz odanın dibinden:

"Kimsenin pancarı," dedi,

"Tanrıverdi'ninki kadar tatlı olamaz öğretmenim."

Meş Kâzım:

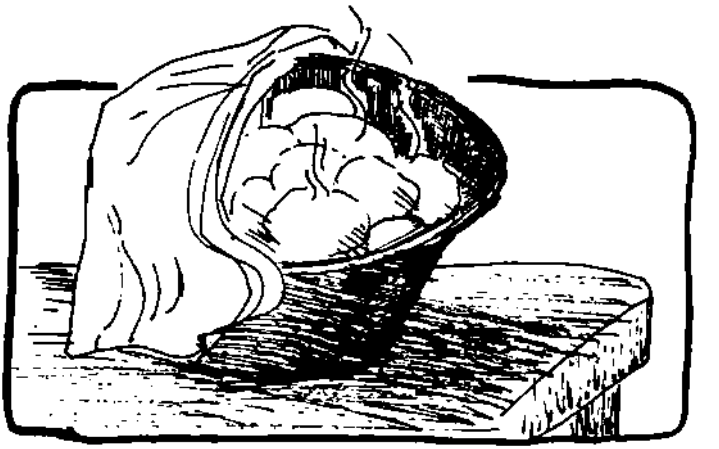
"Ablası pişirir öğretmenim," dedi. "O da satar. Anası hastadır öğretmenim."

Tanrıverdi'ye baktım. Tatlı ve mertçe birgülümseme vardı dudaklarında. Atkısını açtı. Saçları dağınıktı, kulakları görülmüyordu.

"Haliyle, beyefendi," dedi," Haliyle herkes bir iş tutturmuş, gidiyor. Biz de pancar satıyoruz..."

"Ananın nesi var Tanrıverdi?"

"Bacakları tutmuyor, beyefendi. Muhtar inmeli olduğunu söyler, bilmem ki..."

"Baban?"

"Öldü."

Çocuklardan biri:

"Kaçak Asgar derlerdi adına, öğretmenim," dedi.

Tanrıverdi:

"Ata iyi binerdi," diye tamaladı. "Sonunda bir gün dağ başında kurşunladılar onu. Öldürdüler. Jandarmalar vurdu babamı."

Sustu. Sözü değiştirdi. Şundan bundan konuştuk. İki üç Kıranlık pancak sattı çocuklara. Benden para almadı.

"Bu kez benden olsun," dedi. "Bir dahaki sefere alırım. Bakmayın köylüyüzdür falan ama, usulden anlarız, efendim."

Tanrıverdi köye doğru karda yürüdü gitti. Uzaktan sesini işitiyorduk:

Pancarcı geldi. Sıcak, tatlı pancarını var.."

İki köpek çevresinde oynaşıyor, kuyruk sallıyorlardı.

Ablasının adı Solmaz'mış, iki üç yaş

büyükmüş ondan. Babası sağken evleri barkları varmış. Bu felaketten sonra, ilkin ablası, sonra da kendisi Hacı Guli Ferşbaf'ın atölyesinde çalışmaya başlamışlar. Ama uzun sürmemiş, kavga edip çıkmışlar işten.

Rıza Guli:

"Öğretmenim," dedi. "Namussuz Hacı Guli ablasına sataşmış. Kem gözle bakmış."

Abulfezi:

"Öğretmenim, Tanrıverdi, bıçaklayacak-mış Hacı Guli'yi öğretmenim."

☆

Tanrıverdi günde bir iki kez uğrar oldu okula. Kimi zaman da pancarını satar, bitirir, oturmaya, ders dinlemeye gelirdi.

Bir gün ona:

"Tanrıverdi," dedim. "Duyduğuma göre Hacı Guli ile hırlaşmışsın. Nasıl oldu bu anlatır mısın?"

"Geçmiş günün hikâyesi, beyefendi. Başınızı ağrıtmayayım."

"Yok. Başım ağrımaz. Olayı tüm ayrıntılarıyla anlatırsan çok sevinirim." Anlatmaya başladı:

"Kusura bakmayın, beyefendi. Ablamla birlikte ta küçüklükten Hacı Guli'nin yanında çalışıyorduk. Daha doğrusu önce ablam başladıydı. Ben ablamın tezgâhında çalışıyordum. O iki tümen alıyordu. Benim aldığım daha azdı.

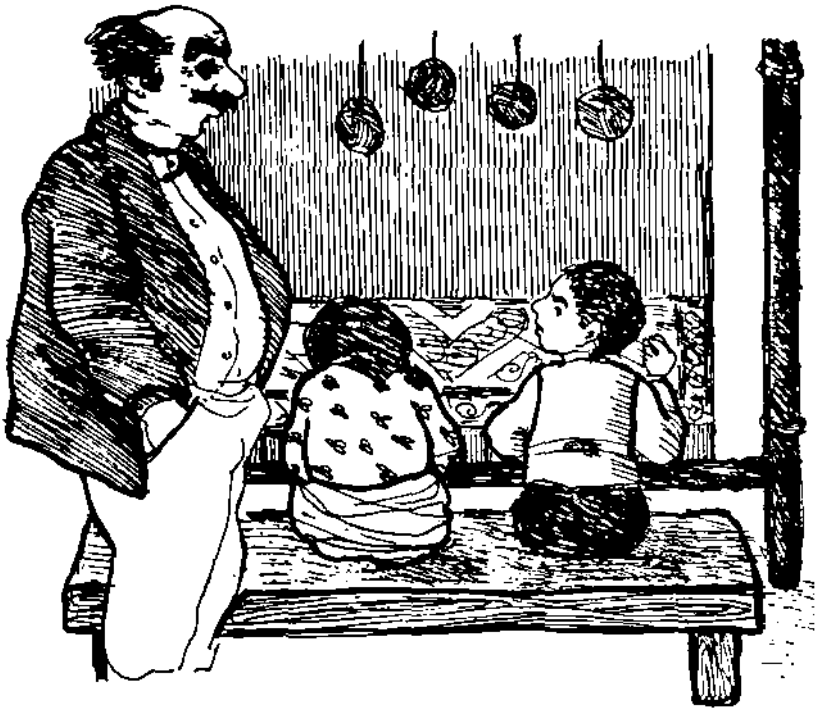
Olay iki üç yıl önce anamın yine hasta olduğu bir sırada oldu. O zaman yatalak değil, sadece hastaydı. Halı tezgâhlarında otuz kırk çocuk çalışıyorduk.Şimdi de çalışıyorlar ya. Beş altı usta da başımızda bulunurdu. Sabah erken işbaşı yapar akşam olunca dönerdi.

Ablam işyerinde çarşaf giyer ama çalışırken yüzünü kapatamazdı. Zaten ustalarımız babamız yaşta. Çocuklardan da yüz saklanmaz ya. Hacı Guli de patron. Kimden sakınacak?

Ama beyim, son zamanlarda namussuz Hacı habire yanıbaşımıza dikilir ve ablamı gözetler oldu. Kimi zaman da ablamın ya da benim başımı okşar, pis pis sırıtırdı. Bir süre geçti. Bir perşembe (*) günü haftalığımızı alırken, ablama bir Tümen fazla ödedi

Ananız hastadır, dedi. 'Ona harcarsınız.

(*) Perşembe, İran'da hafta sonu günüdür.

Ve yine ablamın yüzüne bakarak, pis pis sırıttı. Hoşuma gitmedi bu durum. Ablam da ürkmüştü, ama bir şey söylemedi.

Efendim... Eve geldik, Anam bu durumu öğrenince kara kara düşünmeye başladı:

Aman verilen fazla parayı sakın almayın bir daha , dedi.

Ertesi günden sonra usta ve işçilerin fiskos ettiklerini gördük. Bize dokunur bir şeyler söylüyorlardı.

Üstelik konuştuklarını duyurmak ta istiyorlardı.

Evet efendim, ertesi hafta sonu haftalıkları verdiklerinde en son biz gittik. Hacı öyle tembih etmişti çünkü. On beş kıran fazladan ödedi ve:

'Yarın evinize uğrayacağım.' Ananıza söyleyeceklerim var dedi.

Ve yine ablamın suratına doğru pişmiş kelle gibi sırıttı. Bozuldum. Ablamın da canı sıkıldı, başını öne eğdi.

Özür dilerim, beyefendi. Ayrıntılı anlatmamı istediniz de anlatıyorum. Yoksa an-

latılacak konu değil bunlar.On beş kıranı attım suratına ve:

'Hacı', dedim. 'Sadakaya ihtiyacımız yok. Anam kızıyor.'

Hacı yılıştı yine:

'Eşeklik etme canım', dedi., 'Bu para ne senin, ne de anan için veriliyor. Sen aklın ermediği şeylere karışma.'

Parayı ablamın avucuna sıkıştırmaya çalıştı. Ablam çekti elini. Kaçtı odadan. Hırsımdan ağlayacaktım. Masanın üstündeki kirkiti kaptığım gibi üzerine fırlattım. Kirkit yüzüne geldi. Kesti kanattı suratını. Acısından bağırdı yardım istedi. Kaçtım dışarı. Ardımdan ne olduğunu anlamadan eve geldim. Ablam anamın dizinin dibine çökmüş, ağlıyordu.

Gece Muhtar bize geldi, beyim. Hacı Guli benden şikâyetçiymiş. Ama bizle akraba olmak istermiş. Kabul etmezsek yakalatacakmış beni jandarmaya.Onlar da canıma okurmuş.

Muhtar, ablamı Hacı için istemeye geldiğini söyledi. Söz kesmeye uğraştı:

'Evet mi?.. Hayır mı?.. Cevap verin.' dedi.

Hacının kentte karısı çocukları var beyim. Çok özür dilerim beyim, dört başka köyde de sigaları (*) var.

Koca bir domuzdan farksızdır. Kırlaşmış kısa sakalı, kocaman göbeği, ağzında çoğu altın olan takma dişleri... Uzun tesbihi. Sözüm yabana beyim, ihtiyar, bunak, koca bir domuzdur o.

Annem muhtara:

Yüz tane kızım olsa tekini bu bunak çakala vermem, dedi. Çektiklerimiz bize yeter muhtar! Sen de bilirsin ki bu tür adamlar biz köylülerle gerçek akrabalık kurmazlar...'

Muhtar:

'Haklısın,' dedi. 'Hacı siga tutacak kızını. Ama kabul etmezsen kovacak çocukları işten. Jandarmaları üzerine saldırtacak. . Haberin olsun.'

Ablam anamın arkasına gizlenmişti, hüngür hüngür ağlayarak:

(*) Din kurallarına uygun yapılan anlaşmalı bir metreslik kurumu.

'Ben,' diyordu, 'artık fabrikaya gitmeyeceğim... Öldürür o herif beni... Korkuyorum...'

Sabah ablam işe gitmedi. Ben yalnız gittim. Hacı Guli kapıda durmuş tesbih çekiyordu. Korktum beyim. Yaklaşmadım ona. Yüzündeki yarayı bezle sarmıştı.

'Ulan!' dedi. 'Gel gir içeri. Sana bir şey yapmayacağım.'

Korka korka yaklaştım, yanından geçerken bileğimi yakaladı. İç avluya sürükledi, tekme tokat dövmeye başladı beni.

Bir ara kurtardım kendimi, koştum dünkü kirkiti aldım. Öyle dövülmüştüm ki, ayakta duracak gibi değildim. Bağırıyordum:

'Namussuz pezevenk! Ben sana gösteririm. Kim olduğumu gösteririm ben sana. Bana Kaçak Asgar'ın oğlu derler...

Tanrıverdi soluya soluya devam etti:

Beyim oracıkta öldürecektim onu. Sinirimden kendimi yerden yere atıyordum. Yüzüm yarılmıştı, kanıyordu. Sonunda durulduldum.

Bir keçimiz vardı. Ablamla birlikte yirmi tümene almıştık onu. Sattık. Biraz da birikmiş paramız vardı. Bir iki ay geçindirdi bizi.

Sonunda ablam ekmekçi kadının yanına girdi. Ben de ne iş bulursam yaptım.

"Ablan niçin evlenmeyior?" diye sordum.

"Ekmekçi kadının oğluyla nişanlandı."

dedi. "Şimdi çeyizini diziyoruz."

Bu yaz tatilinde o köyü ziyarete gittim. Tanrıverdi'ye ovada rastladım. Kırk elli kadar davar otlatıyordu.

"Tanrıverdi," dedim. "Dizdin mi ablanın çeyizini?"

"He ya," dedi. "Evlendi bile ablam... Şimdi kendim için para biriktiriyorum. Ablam koca evine gideli anam yalnız kaldı. Birisi olmalı ona yardım edecek, can yoldaşı birisi. Ayıptır söylemesi. Kusura bakmayın beyim."

DUVARDAKİ İKİ KEDİ

Bir yaz gecesiydi, aysız, yıldızsız, kapkaranlık... Gece yarısına doğru sesler kesilmiş, yalnız cırcır böceklerinin ötüşü duyulmaktaydı.

Bu sırada duvarın üstünde kara bir kedi başını önüne eğmiş koklaya koklaya salınarak yol alıyordu. Öte yandan da ak bir başka kedi aynı biçimde yaklaşıyordu.

Adım adım ilerleyerek duvarın tam orta yerinde tosladılar kafakafaya. Toslayınca pıflayıp bir karış geriye sıçradılar, oturup birbirlerine diktiler gözlerini.

Bir keçimiz vardı. Ablamla birlikte yir-

mi tümene almıştık onu. Sattık. Biraz da birikmiş paramız vardı. Bir iki ay geçindirdi bizi.

Sonunda ablam ekmekçi kadının yanına girdi. Ben de ne iş bulursam yaptım.

"Ablan niçin evlenmiyor?" diye sordum

"Ekmekçi kadının oğluyla nişanlandı." dedi. "Şimdi çeyizini diziyoruz."

Bu yaz tatilinde o köyü ziyarete gittim. Tanrıverdi'ye ovada rastladım. Kırk elli kardavar otlatıyordu.

"Tanrıverdi," dedim. "Dizdin mi ablanın çeyizini?"

"He ya," dedi. "Evlendi bile ablam... Şimdi kendim için para biriktiriyorum. Ablam koca evine gideli anam yalnız kaldı. Birisi olmalı ona yardım edecek, can yoldaşı birisi. Ayıptır söylemesi. Kusura bakmayın beyim."

Şimdi aralarında iki karış kadar mesafe vardı. İkisinin de yüreği tıp tıp atıyordu. Bir süre öyle durdular. Konuşmadılar, yalnız mırladılar... Bakıştılar.

Sonunda Kara Kedi azıcık öne süründü.

Ak Kedi irkildi:

"Mırnav! Üstüme gelme!"

Kara Kedi aldırmadı. Az daha ileriye süründü. Bıyık altından da mırlıyordu. Şimdi aralarında ancak bir karışlık mesafe kalmıştı. Kara kedi durmadan ilerliyordu. Ak Kedi aman vermedi, attı pençesini Kara Kediye, kulağını parçaladı ve yine bağırdı:

"Mırnav! Puff!.. Budala, sana üstüme gelme demiştim!"

Kara Kedi çığlık çığlığa; "Paff!.."ladı.

Ama hasmına vuramamıştı. Çok kızgındı. Az çekildi, geriledi, kalktı:

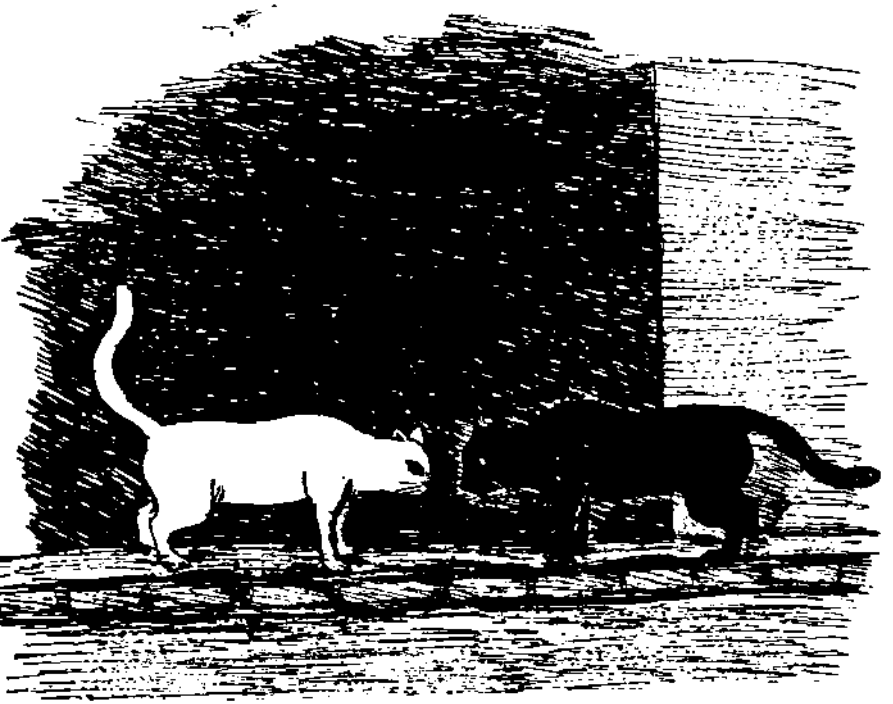
"Mırnav! Çekil yolumdan. Yoksa karışmam ha!.."

Kahkahayla güldü Ak Kedi, bıyıklarını yaladı.

"Güldürme beni. Hiç de güleceğim yoktu. Sana mı yol vereceğim? Yol vermek kolaysa sen ver de, çekip gideyim öte uca!..."

Kara Kedi:

"Çekil yolumdan diyorum, çekil de ben geçeyim. Sonra hangi cehenneme gideceksen basar gidersin," dedi.

Ak Kedi bir kahkaha daha patlattı:

"Bana bak, eğer sözümü dinlemezsen, bir lokmada yerim seni."

Kızdı Kara Kedi, bağırdı birdenbire:

"Mırnav!.. Dön geri, dama çekil. Aç yolunu gideyim. Kokmuş fare!"

Ak Kedi bozum oldu bu lafa. Kesti gülmesini. Titrek sesi gırtlağının ta derinliklerinden çıkıyordu:

"Mırnav! Fare mi dedin? Bana ha?.. Budala!.. Puff!.. Al sana!.. Puff!.."

Bir pençe daha attı Kara Kediye. Tuttu-ramadı bu kez. Hasmı daha çevik davranıp onun burnunu parçaladı. Kan revan içinde kalmıştı. Bunun üzerine kudurdu Ak Kedi. Kamburunu çıkardı. Tüyleri diken diken oldu. Öyle bir yaygara kopardı ki, böcekler susup kulak kesildiler.

Bahçenin birinde bir kızıl gül koncası açmaktaydı. Dona kaldı... Gökyüzünden irice bir yıldız kaydı.

Ak Kedi daha bir hışımla miyavladı:

"Sana çekil yolumdan demiştim, geçip gideyim kokmuş fare."

Şimdi gülme sırası Kara Kedi'deydi.

"Bir kere kokmuş fare senin gibi ak olur, kara değil. Sonra ortalığı velveye verme öyle, herkesi uyandıracaksın. Gelip ikimizi de sopadan geçirirler o zaman. Kuru gürültüye papuç bırakacağımı sanma. Geriye de bir adım atmam kesinlikle. Oturur beklerim. Sen bıkıp gidene dek, oturur beklerim..."

Ak Kedi yatışır gibi oldu:

"Ben mi bıkacağım? Beni öğlen üstü görecektin. İşkembeci Hasan'ın orda tam üç saat gözümü kırpmadan farenin deliği önünde bekledim."

Kara Kedi'nin söyleyecek sözü yoktu. Sessizce oturmuş bakıyordu. Ak Kedi de çöktü, sesini kesti.

Uzaktan bir bebenin ağlama sesi duyuldu. Sonra sustu bebe...

Ardından yeniden cırcır böcekleri ötmeye koyuldular. Kızıl gül koncası ağır ağır açmaya başlarken hışırtısı duyuldu.

Tam iki dakika birbirinin gözünün içine diktiler gözlerini. İkisi de sıkılmadı. Ama sabırları taşmıştı. Herbiri ötekinin başlamasını bekliyordu. Birden Ak Kedi söze başladı:

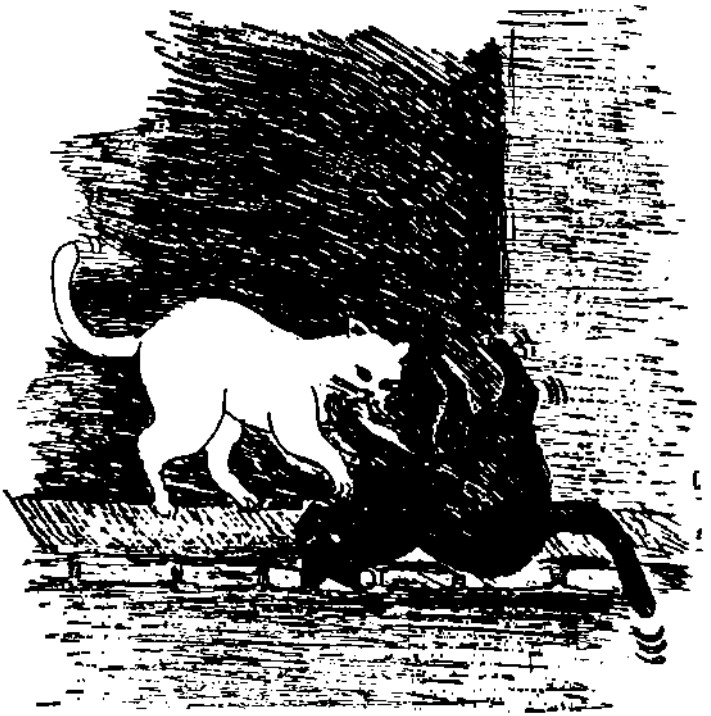
"Ben bir çözüm yolu buldum!"

"Neymiş o?"

"Benim çok önemli bir işim var. Çok çok önemli bir iş. Sen dön, duvarın öbür ucuna kadar git. Ben geçeyim, derken sen de geçersin."

Güldü Kara Kedi:

"Amma da çözüm ha!..." dedi. "Benim daha da çok önemli ve de acele bir işim var.

Yarım saniye bile bekleyemem."

Ak Kedi bozuldu:

"Sen anlaşmak istemiyorsun. Sana acele işim olduğumu söyledim. Kabul et ve yolumdan çekil."

Sesini daha da yükseltti Kara Kedi:

"Mırnav," dedi. "Sen kim oluyorsun bana buyruk geçirecek. Neler söylediğini kulakların duymuyor."

Ak Kedi mırlandı, kalktı ve bağırdı:

"Mırnav, ne dediğimi kulaklarım iyice duyuyuor. Aslında sen huysuz bir kedisin. İnatçısın. Benim İşkembeci Hasan'ın evine gitmem gerekiyor. Çünkü oradan nefis işkembe kokuları alıyorum. Hâlâ ne denli önemli bir işim olduğunu anlayamadın mı?"

Kara Kedi de mırladı:

"Mırnav," dedi. "Sen de beni elalemin duvarı üstünde keyiften mi volta atıyorum sanıyorsun? Ben de karşı yönden kavurma kokusu aldım. Hem de karnım öyle aç ki.. Yolumun üstünde hâlâ dikilip durma öyle bir çarparım ki düşüp beynini parçalarsın."

Ak Kedi kendini tutamadı, ve var gücüyle bağırdı:

"Mırnav! Budala, çekil yolumdan! Puff!... Al sana!.."

Ve ansızın tırnaklarıyla Kara Kedi'nin başını tırmaladı. Bir tutam tüy havada uçuştu. Sonra puflaya puflaya kapıştılar, olmadık sövgüler söyleyerek...

Dövüş iyice kızışmıştı ki, biri duvarın dibinden üzerlerine soğuk su attı. İkisi de neye uğradıklarını şaşırdılar. Bir sıçrayışta dönüp kaçtılar. Herbiri geldiği yönden geri döndü. Arkalarına hiç bakmadan...

KAR TANESİNİN SERÜVENİ

Karlı bir gün, pencereden dışarıyı seyrediyordum. KAr taneleri uçuşa döne, her şeyin üzerine konuyorlardı: Çamaşır ipinin, ağaçların, duvarların, helanın kapısı önündeki ibriğin üstüne, her şeyin üstüne..

Bir büyük kar tanesi pencereye doğru yaklaşıyordu. Elimi pencereden çıkarıp kar tanesinin altına tuttum. Avcumun içine yavaşça kondu. Nasıl da temiz ve beyazdı. Ne kadar güzel ve düzgün biçimleri vardı. "Şu kar tanesi dile gelip bana başından geçenleri bir anlatabilse," dedim kendi kendime.

Derken kar tanesi dile geldi ve bana: "Serüvenimi öğrenmek istersen dinle de anlatayım" dedi.

Birkaç ay öncesine kadar bir damla suydum. Hazer Denizi'nde, milyarlarca başka damlalarla birlikte akıp dolaşıyor, günümü gün ediyordum.

Bir yaz günü, denizin yüzeyinde, dalgalardan dalgalara sıçrayarak eğleniyorduk. Yakıcı bir güneş vardı. Sıcak içime işledikçe ben, ben olmaktan çıkıyordum, sonra öyle bir an geldi ki buharlaşıverdim. Benim gibi, binler, binlerce damlacık da buharlaştı. Bu yeni halimizde öyle hafiftik ki durmadan yükseliyorduk.

Öyle yükseklere çıktık ki artık insanları göremedik. Her yönden buhar kitleleri gelip bize katılıyordu. Bazen de biz gidip daha büyük kitlelere katılıyor, birbirimizle kaynaşıp sıklaşıyorduk. Giderek daha gür, daha kaynaşık, daha sık.. Bazen güneşin önünü kesiyor, bazen ay ve yıldızları kapatıp geceleri daha da karartıyorduk.

Kimi buhar zerrelerine göre bulut olmuşuz. Evet, bulut olmuştuk. Rüzgâr içimize girip bizi değişik biçimlere sokuyordu.

O zaman deniz yaşantımdaki gözlemlerimi anımsıyordum. Bulutlara baktıkça onları, deveye, adama, eşeğe benzetirdim.

Gökyüzünde böyle başıboş kaç ay dolaştığımızı bilemiyorum. Çok yükseklere çıkmıştık. Hava soğumuştu. Öyle sıklaşmış, öyle birbirimize girmiştik ki artık kımıldayamıyorduk. Bir bütün olarak hareket ediyorduk. Artık ne nereye gittiğimi biliyor, ne de çevremi görebiliyordum. Güneşten hiçbir haber yoktu. Belki de biz kendimiz kaplamıştık güneşin önünü. Çok genişlemiştik. Birkaç yüz kilometreyi bulurdu genişliğimiz, uzunluğumuz.

Yağmur olup yeryüzüne dönmek istiyorduk.

Yeryüzüne dönmeye can atıyor, içim içime sığmıyordu. Bir süre geçti. Yarı su, yarı buhar halindeydik. Yağmur olmak üzereyken hava birdenbire öylesine soğudu ki, titredim, hepimiz titredik. Çevreme bakındım. Birine, "ne oluyor?" diye sordum.

"Bu anda üstünde bulunduğumuz yer kış mevsimindedir" dedi. "Elbet başka yerlerde hava sıcak olabilir. Bu ansızın bastıran soğuk bizim yağmur olmamızı önleyecek. Bak! Ben kar oluyorum. Sen de..."

Yoldaşım sözünü sürdüremedi. Kar olup kaydı yeryüzüne doğru. Onun ardından

ben ve benim gibi binlerce zerrecik kar olup yeryüzüne yağdık.

Denizdeyken ağırdım. Oysa şimdi çok hafiftim. Saman gibi savruluyordum. Üstelik, soğuğu da duymuyordum. Soğuk benden bir parçaydı. Süzüle oynaya iniyordum aşağıya.

Yeryüzünü ayrıntılarıyla görebilecek kadar yaklaşınca Tebriz'e indiğimi anladım. Hazer Denizi'nden çok uzaklaşmışım meğer.

Tam altımda eli sopalı bir çocuk vardı. Bir köpeği dövüyordu. Acı acı inliyordu köpek. Bu çocuktan ürktüm, onun bulunduğu yere, onun başına inmek beni çok üzdü, rüzgürdan beni başka bir yere itmesini, bin, onu görmek üzüntüsünden kurtarmasını diledim. Rüzgâr dileğimi yerine getirdi, beni buralara üfürdü. Senin elini görünce uzanmış bir dost eli yakınlığı duydum ve.."

Burada kar tanesinin sesi kesiliverdi. Baktım ki bir su damlacığına dönüşmüş

NİNE VE SARI CİVCİVİ

Bir kocakarının, dünya malından, sarı civcivinden başka bir şeyi yoktu. Kocakarı bu civcivi uyurken rüyasında bulmuştu.

Gün boyunca kocakarı ruşur(*) yapar, götürür haman kapısında satardı. O sırada da sarı civciv kulübede, avluda, karınca ve örümcek aranır dururdu.

Civcivin korkusundan tek bir karınca bile eve girmeyi göze alamazdı. O iri ve hızlı adımlarla koşuşan atlı karıncalar bile... Zaten sarı civciv için karınca olsun da nasıl olursa

(*) Hamamda keselenirken keseye sürülen temizleyici bir madde.

olsundu, iriymiş ufakmış hiç ayırt etmezdi. Ne bulsa gagalardı.

O, her deliğe burun sokan, bir parça et için olmadık yılışıklıklar yapan kedilerin bile üstesinden gelirdi sarı civciv.

Avluda, görkemli mi görkemli, gür mü gür bir ceviz ağacı vardı. Ceviz mevsiminde sarı civcivin keyfine diyecek yoktu. Rüzgâr düşürürdü cevizleri, o da kırar kırar yerdi.

Kulübede, eski şişelerin dizildiği rafta, ihtiyarın artık temizlik yapma gücünün olmaması fırsat bilen bir örümcek, ağını örmüş av bekliyor, bir yandan da yumurtluyordu.

Raftaki şişeler, bir zamanlar kocakarının içine sirke, koruk suyu, nane ruhu doldurup sattığı şişelerden artakalanlardı. Şimdi kocakarı yalnız ruşur yapıp satmakla yaşamını sürdürebiliyordu. Renk renk, boy boy dizilen şişelerin artık hiçbir yararı yoktu ona.

Örümcek, civcivden yana kendini güvencede hissetmezdi. Eninde sonunda gagalanacağı besbelliydi. Zaten birkaç kez burun

buruna gelmişti civcivle ve de civciv ona gözdağı vermiş, yakalarsa anında kursağına indireceğini söylemişti. Yavrularım yutmamış mıydı? Nasıl korkmasındı? Üstelik örümceğin raftaki yemek kırıntılarına gelen sarı karıncalardan başka yiyeceği yoktu. Ama onların da kökünü kazımıştı civciv. Örümcek açlığa mahkûmdu bundan böyle.

Bir gece kocakarı rüyasında örümceği gördü.

Örümcek:

"Ah zavallı ihtiyarcık," demişti."Farkında değilsin ama bu senin yüzsüz civcivin, senin elindekini avucundakini yiyip yiyip tüketiyor, sana hiç acımadan. Yazık değil mi sana?

Kocakarı kızdı örümceğe:

"Kes sesini! Benim sevgili civcivim yapmaz böyle şey. Sever beni."

"Sen öyle bil. Keklik gibi başını kara sokmuşsun, çevreni görmüyorsun. Gerçeklerden haberin yok."

İçine kurt düşmüştü bir kez kocakarının:

"Anlat bakalım nedir senin bildiklerin."

"Boş ver. Öylesine gözün boyanmış ki, ne anlatsam nafile."

Kocakarı iyice kuşkulanmıştı:

"Anlat anlat, eğer beni inandırabilirsen, sarı civcivin aleyhimde olduğuna beni inandırabilirsen, o zaman görür gününü. Öyle bir oyun oynarım ki, haline karıncalar bile ağlar."

Örümcek tam tavına getirdiğini anlamıştı:

"Öyleyse dinle, a benim zavallı ihtiyarcığım. Canını dişine takmış çalışıyorsun. Ruşur yapıyorsun: Ona buna bin rica minnet, hamam kapılarında satıyorsun. Niçin? Bir lokma ekmek için. Oysa yüzsüz, obur civcivin umurunda mı? Dünyanın cevizi birikiyor hepsini oturur yer, az yese, götürüp satsan cevizlerin artanını, rahat bir yaşam sürersin. Yediğin yanında yemediğin ardında. İnandın mı şimdi bana? Doğru söylemiyor muyum?"

Kocakarı öfkeli öfkeli uykusundan sıçradı:

"Görürsün başına öreceğim çorabı!" dedi civcivi düşünürken.

Ruşur satmaya çıkmadı o gün. Kulübesine kurulup avluyu gözetledi. Sarı civciv her zamanki gibi erkenden uyanmış, güneşin doğuşunu seyrediyordu. Az sonra ceviz ağacının altına geldi:

"Ağaç kardeş," dedi. "Bir iki ceviz at da kahvaltımızı yapalım."

Ağaç dallarından birini salladı. Birkaç olgun ceviz düştü yere. Sarı civciv cevize doğru seğirtti. Bu arada, kocakarı yolunu kesti ve hışımla haykırdı:

"Seni sarı çıyan! Dokunma onlara. Bir daha cevizlerimi yedirmeyeceğim sana!"

Sarı civciv şaşkına döndü. Baktı kocakarıya, sanki başka bir insan vardı karşısında. O sevecen bakışlı gözler, o tatlı tatlı gülen yüz, o gönül okşayan sözler eden dilden hiç mi hiç iz yok. Ağzım açamadı. Dondu kaldı.

Kocakarı bir tekmeyle savurdu civcivi. Cevizleri toplayıp cebine koydu.

Dayanamadı sarı civciv bu acıya:

"Nineciğim," dedi. "Ne oldu sana? Çok

değişmişsin bugün, şeytan girmiş kalıbına sanki."

Kocakarı:

"Kes sesini," dedi. "Çok yüz bulmuşsun. Bir daha cevizlere el sürdüğünü görmeyeyim. Onları toplayıp satacağım."

"Seni sarı çıyan!" dedi. "Şimdi gösteririm ben sana, cevizlerimi yemenin cezasını."

Bunun üzerine kocakarı mangalı ateşledi. Civcivi yakaladı. Kıçını ateşin alevine tuttu, cayır cayır yaktı. Ceviz ağacı civcive öyle bir üzüldü ki, sarsılmaya başladı, cevizlerini taş gibi yağdırdı kocakarının üzerine, yaraladı onu. Can havliyle bıraktı civcivi kocakarı. Cevizleri toplamaya başlayınca bir de ne görsün, hepsi birer taş olmamış mı? Kocakarı bir ağaca baktı, bir de civcive; afallamıştı. Girdi kulübesine.

Sarı civciv boynunu büktü, çekip gitti, ve ağacın dibine tünedi. Kocakarı kulübesine döndükten az sonra civciv ayağa kalktı, ağaca: "Ağaç arkadaş" dedi: "Bir iki ceviz daha at bakalım ne olacak. Bugün kahvaltımız zehir oldu."

Ağaç bir başka dolgun dalını salladı. Bir kaç ceviz düştü yere. Civciv hemen koştu ce-

vizleri kırdı ve yemeğe koyuldu.

Kocakarı pusudaymış meğer ki. Civcivin yanına geldi:

Civciv avlunun bir köşesinde başını kanadının altına sokmuş, tünemişti. Zaman zaman başını çıkarıp yanık kıçına üzüntüyle bakıyor, akan gözyaşlarını kanadının ucuyla siliyor, yine başını koynuna sokuyordu.

Kocakarı da gözlerini civcive dikmiş oturmuştu kulübede. Öğlene doğru ansızın bir fırtına koptu. Ağaç cevizlerini avluya döktü. Civciv tınmadı. Rüzgâr daha bir güçlendi, bu kez tüm cevizler döküldü. Civciv kabuğuna çekilmiş kımıldamıyordu.

Akşama dek cevizler avluyu kapladı. İğne atacak yer kalmadı.

Kocakarı gözlerini sarı civcive dikmişti, hiç kımıldamıyordu.

Birden bir ses işitti:

"Yaşa be kocakarı, sarı çıyanı oturttun yerine. Ne bekliyorsun? Hadi topla cevizleri satışa çıkar. Güneş batıyor, az sonra gece çökecek. Daha ekmeğini sağlamamışsın."

Çevirdi kafasını kocakarı, raftan kocaman bir örümcek iniyordu. Aldı eline terliğini var gücüyle fırlattı örümceğe doğru. Örümcek ezildi, duvara yapıştı.

Ardından çarşafının ucuyla gözünün yaşını sildi. Gitti sarı civcivin yanına:

"Benim sevgili altın tüylü civcivim, cevizlerin hepsi dökülmüş, kırıp yemek istemez miydin?"

Civciv başını kaldırmadan:

"Kocakarı, ilişme bana, canımı yaktığını ne çabuk unuttun?" dedi.

Kocakarı civcivin tüylerini okşamaya başladı.

"Canım civcivim, kalk ne olur, bağışla beni. Cevizler dökülmüş yerlere, kır da bol bol ye, hadi benim altın tüylüm..."

Sarı civciv bu kez kaldırdı başını, yüzüne baktı kocakarının. O sevecen bakışlı gözler, o tatlı tatlı gülen yüz, o gönül okşar sözler eden dil, geri gelmişti yine.

"Neden olmasın nineciğim, kalkayım, sen de yarama merhem sür ama."

"Süreyim, bir tanem, süreyim altın tüylü civciv Hadi kulübemize dönelim."

O gece kocakarı ve sarı civciv ceviz yediler bol bol.

Ertesi sabah kocakarı evinin tüm köşe bucağını sildi süpürdü, temizledi. Tek örümcek ve örümcek ağı bırakmadı.

GENDAŞ YAYINLARI

Çocuk Kitapları

1- KÜÇÜK KARA BALIK..... Behrengi
2- BİR ŞEFTALİ BİN ŞEFTALİ..... Behrengi
3- BİR GÜNLÜK DÜŞ VE GERÇEK..... Behrengi
4- SEVGİ MASALI..... Behrengi
5- ULDUZ VE KARGALAR..... Behrengi
6- ULDUZ VE KONUŞAN BEBEK..... Behrengi
7- PANCARCI ÇOÇUK..... Behrengi
8- KEL GÜVERCİNCİ..... Behrengi

Samed Behrengi Dizisi

1. Küçük Karabalık
2. Bir Şeftali Bin Şeftali
3. Bir Günlük Düş ve Gerçek
4. Sevgi Masalı
5. Ulduz ve Kargalar
6. Ulduz ve Konuşan Bebek
7. Pancarcı Çocuk
8. Kel Güvercinci

ISBN 975-308-159-6
9 789753 081597